NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX. V sreda 16. maliga travna (sredoživna) 1851. *List 16.*

Obropkani turšični sterži so dobra piča za govéjo živino.

Turšica ima v vsih svojih delih veliko redivne sladkorne piče, ktera živini, posebno molznim kravam, dobro tekne.

Tudi sterži, olušeni ali obropkani, so kaj dobra klaja. Vunder nam je unidan umni kmetovavec, g. Jarc, župan v Medvodah, potožil, da le malo kmetov to vé, ker oni take sterže večidel na gnoj mečejo, in nas je naprosil, naj bi v „Novícah“ kmetovavcam priporočili, teh steržev nikar zametovati, ampak jih za živinsko pičo oberniti. Njegove lastne skušnje so ga prepričale, kako dobro ti sterži molznim kravam teknejo.

S temi sterži se pa takole ravná:

Nar poprej se na peči ali na temenu do dobriga posušijo, — potem pridejo v stope in se zmelejo, da postanejo kakor otrobi, s kterimi se potem vsaki dan piča v škafu primerno potrese in živini daje. Živina jih rada povžije in obilniši mléka dajè.

Naj bi kmetovavci nikar ne zametovali tečnih steržev, in jih raji v prid svoje živine obračali.

Kožni mazolčki in spušaji pri teletih.

Iz Štajarskiga smo prejeli sledeče vprašanje: „Mojemu junčku so se včeraj po celem životu mozolčeki kakor osepnice izpustili. Davi so ti mozolčeki na vsem ostalem životu minuli, pa so se po celi glavi prikazali. Junček pa zraven vsega tega rad jé.“ Na to vprašanje odgovorimo, da taki mazolčki, ki se pri teletih večkrat prikažejo, večidel niso nevarni, če izvirajo le iz prevroče kervi, ker večidel nevedama zginejo kakor so nevedama prišli. Včasih pa se, sosebno po glavi okoli gobca, očés in ušés in po vratu prederó in bele hraste in garje napravijo; živince hira in skumra. Bolezin izvira včasih iz napčne piče, včasih iz prevročih ali mokrotnih hlevov, nesnažnosti, prehlajenja i. t. d.

Nar poprej se mora vzrok odpraviti, ki je bolezin napravil. Če so mazolčki po truplu, brez da bi se bili prederli, dergni živino večkrat po celim truplu s slamo, da se tok kervi po koži spet poravná in živina enmalo spotí. So okoli gobca i. t. d. hraste, jih s tumpasto klino odsterži, in po tem z mjilenco (žajfnico) umivaj ali pa tudi z laškim oljem namaži. Včasih je tudi prav dobro, živinčetu dristno zdravilo dati, da mečji serje, postavim, 1 lot dvojne soli (Doppelsalz) pol lota magnezije, na enkrat v mléku.

Očitno izpraševanje
učencov kmetijskih učilnic na Krajnskim.

Pretekli četertek dopoldne ob 11. uri je bilo v Ljubljani očitno izpraševanje tistih 6 učencov, ki, kakor je v „Novícah“ že lani povedano bilo, se na gradovih in večih kmetijstvih v djanju in po bukvah umniga kmetovanja učé, in kterim visoko ministerstvo kmetijstva za 3 leta, dokler ta úk terpí, podporo v denarjih delí.

Konec sušca je bilo 1. leto dokončano, in ker ima konec vsakiga leta izpraševanje biti, je bilo letas to izpraševanje na 10. t. m. določeno. Ker je kmetijska družba slav. ministerstvo naprosila, da naj bi pri teh skušnjah tudi c. k. učenik kmetijstva izpraševal v dostojno veljavnost učencam podeljenih spričal (svedočb), je določilo ono c. k. učenika kmetijstva, Dr. Šuberta, kteriga zavolj bolezni zaderževaniga je njega namestnik g. D. Dežman nadomestoval. Odbor kmetijske družbe je za izpraševavca določil tajnika družbe Dr. Bleiweisa; tako je bil vsaki učenec po obéh gospodih izpraševan.

Izpraševanje je bilo po dovoljenju častitiga vodstva gimn. šol v učilišu 8. šole vpričo predsednika Krajnske kmetijske družbe g. Fid. Terpinca, — gosp. Ferd. Trenca, predstojnika ene Krajnskih kmetijskih učilnic, mnogih gg. odbornikov in udov kmetijske družbe, in nekterih druzih poslušavcev.

Nalóga učencov 1. leta je: si natanjčno znanost vsih tistih splošnih vednost pridobiti, ki so podlaga umniga kmetovanja, to je, potrebno vednost natoroznanstva (svitlobe, gorkote, vode, podnebniga zraka, zemeljnih pervín), poznanje rastí in življenja vsih rastljín sploh in domače živine, — poznanje mnogoverstnih zemelj in zemljiš in njih različniga obdelovanja, splošne vodíla oranja i. t. d. zemljiš, gnojenja, setve, verstenja v posetvi, pravíla živinoreje i. t. d.

Kar se v teh učilnicah učenci djansko učé, se morajo učiti tudi iz nar boljših bukev, v kterih so zapisani nauki, posneti iz nar boljših skušinj nar umniših kmetovavcov mnozih deželá. Ker sta se 2 učenca nemško učila, ste jima bile v ta namen nemški knjigi Šlipfa in Müllerja odločene, ki ju je ministerstvo v ta namen poterdilo; — 4 učencam pa, ki so se slovensko učili, je bila kmetijska kemija g. Vertovca za učenje odločena, ker v nji se od konca do kraja vse najde, česar umen kmetovavec potrebuje, da je v stanu se praviga kmetovavca imenovati in obnašati sebi, svoji družini in deželi v prid *).

Vsi učenci so pokazali pri izpraševanju, da so si

---

*) Kakošen neprecenljiv zaklad je Vertovcova »kmetijska kemija« se je pri ti skušnji jasno kot beli dan pokazalo, in ponôsno smemo reči, da noben narod nima takih kmetijskih bukev, v kterih bi bile tako imenitne rečí v takó umljivim jeziku spisane, kakor jih imamo mi v slovenskim jeziku. To so zares čudapolne bukve, ktere, če jih človek večkrat prebira, bolj spozná njih neprecenljivo vrednost. Srečna in bogata bo slovenska zemlja takrat, kadar bojo vsi kmetje spoznali ceno te knjige in se ravnali po njenih podukih! Vred.

predstojniki kmetijskih šol samí ali po svojih namestnikih pridno prizadevali, jih navdati s tistimi vednostmi, ki so podlaga umniga kmetovanja, brez ktere se nikjer in nikoli ne more kmetovavec tiste skrivnosti kmetijstva prilastiti, ki je nar važniši vsiga kmetovanja in v temle obstojí: po okoljšinah kraja in zemlje nar obilniši in popolniši pridelke z nar manjšimi stroški in nar manjšim trudam dogotoviti.

Ker pa je veliko na tem ležeče, s kakošno vednostjo branja in pisanja mladi kmetiški fant v kmetijsko učilnico pride in kakošno glavico mu je Bog podaril, se lahko zapopade, da niso nikadar vsi učenci v vednostih enaki. Tako so se tudi danes nekteri bolje skazali od druzih — zadovoljna pa sta bila g. izpraševavca z vsimi; vsak je pokazal, da je bil pervo šolsko leto sebi k pridu obernil.

Nar bolje sta odgovarjala (in zares prav izverstno) Nadrah Mat., iz Višnjegore na Dolenskim, in Pogačnik Jak., iz Ovsiš na Gorenskim; veselje ju je bilo slišati, kako natanjko sta Vertovcovo kmetijsko kemijo razumela! Bližna tema dvema sta se skazala Smuk Fr. iz Vira in Sevnik Mart., iz Maliga Verha poleg Brešc; zatema pa Novak Jož., iz Podvlake na Dolenskim in Levštek Fr. iz Lašč na Dolenskim.

Perva skušnja se je tedaj dobro skazala. Po zadobljenih občinskih vednostih kmetijstva bo sledil o sledečih 2 letih uk v posamesnih kmetijskih razdelkilh.

Velika koristnost, da se kmečki fantje umniga kmetijstva učé, je jasna kot beli dan, in le tajisti jo tajiti zamore, ki misli, da za kmetijstvo ni nobeniga podúka potreba, in da vse bukve v kmetijskih rečéh so prazne besede. Takim krivim mislim so skušnje iz mnogih dežel Nemškiga, Laškiga, Angleškiga, Belgije i. t. d. očitno nasprot.

Bolj ko se bo v vsih razdelkih po poterjenih vodilih umno kmetovalo, veči dobiček bojo vèrgle kmetíje, — v dosego tega pa veliko pripomorejo dobre kmetijske šole.

Národske staríce.

Deseti list.

Ljubi moj Jože!

Ko sim Ti od Venetov ali Vendov govoril, me vprašaš: ali so bili Veneti Slovani; ali ni morebiti kak neslovansk narod tega imena imel? Da so bili Veneti slovanski, se vidi iz njih zemljopisnih imén. Kakor nam zgodovina Henete v misel vzame, nam tudi koj od začetka notri do današnjih časov od slovanskih imén per njih govorí.

Zgodovina nam pokaže Henete najpred v Kapatočji, ktero ima imé od reke Kapatoka. Staroslovensko „kap“ pomeni studenc, tok je pa še zdaj v navadi, in iz teh dveh besed je sostavljeno imé Kapatok. Kapatoške mesta so bile: Maroga, Nora, Siala (to je, Sela), Kostabala, Maza (Mazaka), Kadyna (Kadunja), Nyssa ali Niž (od nizek) Mocissus (to je: Močiš), Kammanena (to je: Kamnena, tod je bilo obilno kamnja kakor pisatelji pričajo); Vadata (to je, Vodata), Odoga, Kritala (od kriti), Kokalia. Gore Kapatočja ste: Taurus (to je: Taber) in Skordisk (to je: Skradišek od skrad ali zadnji). Izmed več okrajn imenujem li Bagadanio in Kamneno, ki posebno slovanske imena kažete. Kakor Eustathius pravi, se je Kapatočju reklo tudi Leukosyris, to je, Bela Sura, ali tudi samo Syria, to je, Sura ali prav po naše reci Sora. Heneti so se imenovali tudi Bele Sorce ali samo Sorce. Mæander pravi, da je vse Kapatočje ob reki Halys za Plemenijo dvoji jezik govorilo; greškiga in plemenskiga.

Dalje nam zgodovina pokaže Henete v deželi imenovani Pylemenia, to je, Plemenija, po greško Paphlagonia; njih vojvodi so bili Pylemenii Plemeni — od tod je beseda plemenit, kar hoče reči žlahniga rodú. Njih mesta s slovanskimi imeni so bile: Mastya, to je, Mesto, Kytorus, to je, Kotor, Kromna, to je, Kermna, Zalichus, to je, Zalik, Karusa ali Karissa, Dadybra, to je, Dobra, Zagora, Sora. Njih vode so bile: Bilæus kakor Plini pravi, Konštantin Porphyrogenita jo Belea imenuje, to je, Bela, Zalichus, Zalika od „zaliti“ kakor je Lika od „liti,“ in Kalys, to je, Kal. Posebni plemenski okolici ste bile: Kobial in Timonitis, to je, Timenica od staroslovenskiga „timen“ ali „timenje“ kar blato pomeni. Plemenske besede so dalje postavim Bag, to je, Bog, Bias, to je, Bes, Ratot, to je, Radot ali Radoh, Zar, Olgasys, to je, Olhas.

Te imena in besede, kakor še več druzih tacih so pa že stare čez svojih tri tisuč let. Ob Kristusovih časih ni bilo ne v Kapatočji ne v Plemenii več sledu od Plemenskiga jezika ali od Henetov. Ljubi moj Jože! veliko in veliko slovanskih imén od mést, okrajn itd. bi Ti še lahko spisal, pa Te nočem s predolgim pismam nadleževati, saj boš iz tega maliga spoznal, da je bil Plemenski jezik, kteriga so Heneti v Azii govorili, slovanski. Res, da so nektere tu napeljane besede drugači zavite, kot jih zdaj zgovarjamo; pa spomni si, da so silno stare; sčasama se marskaj spremení, zraven so nam jih pa ptujci zapisali in ohranili, ki niso slovanskiga ali plemenskiga umeli, zato so jih morda tudi nekoliko drugači zavili, kot pa so jih Heneti zgovarjali. Bog Te obvaruj. Ostanem

Tvoj stari prijatel Benkov Tone.

Kako bi se mi Slovenci v književnim jeziku zjedinili?

(Dalje.)

5. Še nektere besede od povdarka. Povdark je v raznih krajih Slovenskiga mnogo različen, postavim: pri Radoljci, okoli Loke, pri Ribnici, pri Poljancih itd. V nekterih krajih pravijo: Bogá, duhá, snegá, prišèl, tokó itd., poleg Kupe pa: Bóga, dúha, príšel, táko. — Nam ta ilirski povdark bolj dopade, ker stojí na koreninskem zlogu in se ne premika. Kaj nam je toraj storiti? Pustimo vsakimu slobodo, zgovarjati kakor mu je drago; naj Ljubljančan reče: Lani je bilo veliko snegá;“ nikar pa ne branimo Poljancu ali Viničanu zgovarjati: „Letos nismo imeli skoraj nič snéga.“ To slobodo pa nekteri Slovenci kratijo, ker v tacih besedah toliko nepotrebnih povdarkov stavijo. Rabimo rajši povdark, kar je naj bolj mogoče, po redko; saj to govora nič tamniga ne dela, in tudi Iliri ga skoraj nikdar ne rabijo. — Ker od povdarka govorimo, se spomnimo, da imamo Slovenci dvojni drugi sklon edinobroja pri nekterih besedah, navadniga na „*a*“, in eniga na „*u*“ z povdarkom, postavim: sinú, strahú, darú, glasú, stanú itd. Ta končnik se nam vidi tako gerd in barbarsk, da njegovo porabo naravnost odsvetujemo. Naj ga prosto ljudsto rabi po ulicah, — v slovesnem književnem jeziku pa pustímo tretjim sklonu končni „*u*“, v druzem pa povsod „*a*“ pišimo, toraj sin*a*, strah*a*, glas*a* itd.

6. Mnogokrat smo se že čudili, ko smo v časopisih ali knjigah brali: „zlo me veseli, zlo se govori, hiša je zlo velika“ itd. Obernimo se zopet k Slovencem poleg Kupe. Če tukaj eden kaj taciga bere, stermi in nemore nikakor zapopasti, kako da te besede skupaj pridejo. Beseda „zlo“ pri druzih Slavjanih pomeni hudo, schlimm, übel. Tudi v nekterih slov. knjigah

beremo: „odreši nas od zlega; beli Krajnci še dan današnji molijo: „odreši nas od zla; tudi v novem „katekizmu za male šole“ (na Dunaji 1850) smo brali: „kaj je hudo ali zlo;“ — kaj da je „zlodej,“ je po celem Slovenskem dobro znano. — Temu vkljub pa v časopisih in knjigah beremo zlo v pomenu močno ali jako, sehr, überaus. Ta pomen besede „zlo“ se menda ne da nikakor opravičiti, toraj ga tudi mi napakam prištevamo, in njegovo rabo odsvetujemo. Namesto „zlo se govori“ pišimo rajši: močno, jako, mnogo, povsod, — govorímo: jako me veseli, hiša je silno velika itd. Beseda „jako“ se sploh premalorabi; čeravno ilirska, seže vendar dalječ v slov. zemljo, je lepa in povsod razumljiva, in saj tudi bolj neznane ilirske besede, na priliko paliti, dospeti, karati, krasno itd. večkrat beremo. Koliko ilirskih besed pa najdemo tudi, na priliko, v poezijah našega slavnega Koseskiga. Popolnama imamo toraj namesto v pomenu „sehr“ napčniga zlo pisati jako. — Tako najdemo tudi besedo „kupec“ v pomenu Handelsmann. Ta beseda je scer dobra, toda ona pomeni 1) ein Häuflein, acervulus; 2) Käufer. Velik razločik pa je med Handelsmann in Käufer. Prav bi bilo, da se besede „tergovec“ za Handelsmann poprimemo, saj so terg, teržiti, teržen dan po celem Slovenskem znane besede.

Slovansko slovstvo.

Perva polovíca slovensko-nemškega dela „popolnega ročnega slovarja slovenskega in nemškega jezika,“ na svetlo danega od g. Antona Janežiča je dokončana, in se dobiva v vsih bukvarnicah. Zadnja polovíca bo kmalo sledila. Celo hvalevredno delo bo lepa pripomoč Slavencam in Nemcam, ki imajo z slovenskim jezikam opraviti.

Slovica serbsko-ilirskega jezika za decu v Dalmacii i druzih deržavah jugoslavjanskih složena i izdana od Andrija Barica je prišla u Spletu na svetlo. Jako jasno pisano delo priporoča razlaga slovice u uprašanjih in odgovorih, mladíni prav razumljivih.

Slovenskje pohladi na vedi, umenja a literaturu, vredovani od Miloslava Jožefa Hurbana v Hibokim pri Senici (tiskani v Skalici bojo začeli zopet izhajati 25. dan t. m. v mesičnih zvezkih; cena predplačila za 9 zvezkov znese 4 goldinarje sr. Naročila z natanjčnim imenam naročnika in njegoviga stanovanja se pošlejo v frankiranih pismih na ekspedicijo „Slov. pohladov“ v Skalici na Slavenskim, poslednja pošta Senica.

Slavni arhivár g. Ivan Kukuljevič Saksinski je dogotovil delo pod naslovam „Životopisi ilirskih umetnikah.“

Slavni Šafařik pripravlja primerjavočo slovnico vsih znanih jezikov za natis.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Celja. Zima, ravno ne prehuda, je minula; prihaja mila pomlad v lepo zeleni obleki, s cvetlicami ovenčana ter zbuduje iz dolziga spanja naravo vesolno, in tudi — serca človeške. Nekiga hudodelnika oterpnjena vést, in več let oglušena, se je zdaj zbudila, ali sama po opominjanju duhovskiga pastirja. Pred nekimi 14 leti namreč je tukajšni tergovec, gosp. M. pokraden bil. Ponoči so prederli v njegovo štacuno tatovi — več jih je bilo — ter veliko blagá in gotovine odnesli. Tergovec je bil zlo poškodovan. Sčasama je nesrečo svojo nekoliko pozabil — kar pred nekimi dnevi písmice dobí s priloženimi 100 goldinarji vred. Pisal mu je frater D. iz frančiškanarskiga samostana u Ljubljani, „da mu je neznan človek 100 gold. prinesel, ter poprosil, te denarje gospodu M. u Celje poslati, kteri naj jih za svojo lastnino vzame.“ — Dolgo je spala vést neznaniga hudodelnika, vunder se je zbudila storjeno krivico popraviti! Hvala in blagor častitim gospodam duhovnikam, ki sebi izročene ovčice takó na dobro ravnajo! J. Š.

Iz Celovca. C. k. nadsodíja za Koroško in Krajnsko kronovino je naznanila, da 2. versta porotnih sodb se bo začela v Ljubljani 19. majnika, v Celovcu 10. rožnika, v Novim mestu pa 30. rožnika. Tačas bo Ljubljanskih porot predsednik c. k. nadsodíje svetovavec gosp. Mih. Kozjek, njegov namestnik g. Anton Schmalz, svetovavec c. k. dež. sodníje; — v Celovcu bo predsednik svetovavec c. k. nadsodíje gosp. Franc de Pretis od Lagnodo, njegov namestnik gosp. Jožef Šwab; — v Novim mestu nadsodníje svetovavec g. Dr. Luka Lužan; njegova namestnika bota g. Jožef žl. Scheuchenstuel predsednik deželne sodíje v Novim mestu, in pa g. Bernhard Rath svetovavec dež. sodíje.

Novičar iz Krajnskiga.

Iz Ljubljane. Župana imamo. Presvitli cesar so izvoljeniga župana g. dr. Burgerja 11. dan t. m. poterdili. — Dva večera zaporedama so se v gledišu pretekli teden slovenske pesmi péle, med nekterimi so nektere tako dopadle, da so se mogle ponavljati. Peli so jih tabart pervi gledišni pevoigravci in pevoigravke, med kterimi so se pevec „Popotnika,“ pevka pesmi „Moje jutro,“ pevec mične pesmice „Pod oknam,“ in pevka pesmi „Kje dom je moj“ nar bolje obnesli. Žal nam je bilo, da si je naš rojak, dobro znani pevec g. Š. „Zapušeno“ izvolil, ki je za petje v gledišu brez vse cene. — Ker se je g. Mihael Ambrož opravilstvu v c. k. deželni komisíi za odvezo zemljiš odpovedal, bo 20. maja t. l. dopoldne pri c. k. okrajnim poglavarstvu v Ljubljani nova volitev po predpisu 3. oktobra 1849. — V zboru Ljublj. kupčijske in obertnijske zbornice 4. t. m. je bil med druzimi rečmí tudi dopis c. k. ministerstva kupčije prebran, kterimu so bili priloženi nasveti g. dr. Hahna, c. k. namestivniga konsula v Jarini, kako bi se tudi iz Krajnskiga kupčija s železníno, zlasti s podkovami, podkvenimi žeblji i. t. d. v severno in južno Albanijo (na Turškim) osnovala. Sklenjeno je bilo, te nasvéte rudarijam v Železnike, Kropo, Krajnsko goro i. t. d. v prevdark poslati. — Ponoči od pondelka na torek je pobegnilo 6 vojakov, arestantov iz jetnišnice na gradu; posteljne kôce in rijuhe so nek skup zvezali in se po njih iz svojiga staniša po zidu spustili. Dva nista delječ prišla, ker so ju že poleg pokorivne delavnišnice vjeli.

Iz Dolenskiga 8. aprila. Léta 1848, ko so se ljudem šole priporočevale, se je med drugim tudi v misel vzelo, de bodo zdaj šole veči važnost imele, ker se bo moglo po cesarski postavi tudi v kanclijah slovensko pisati slovenskim kmetam. Zlo radi so starši svojim decam v šolo hoditi privolili, ker so mislili, de bo branje in pisanje slovenskiga posebno potrebno vsacimu kmetovavcu. Alj žali Bog! zdaj se že sliši tù in tam glas: Ko bi se moj otrok nemsko naučil, bi ga dal v šolo, ker pa le vse slovensko v šoli imajo, naj pa raji doma ostane; saj se ne naučí, de bi še en cegeljc, iz kanclije poslan, prebral; slovensko brati ga pa doma naučim.“ In tako se šola zanemari. Nesrečna nemškutarija! ki je že toliko nezreliga sadú rodila in zadostno učí, de za slovenskiga kmeta ne veljá si ž njo glave ubijati, ker je čas dveh let prekratek za kmečkiga otroka, si nemšino tako prisvojiti, de bi jo govoriti in pisati znal, ker vidimo, de se še odrašenim

in omikanim ljudem kader nemško govoré, če so se tudi 16 let v šolah nemščine učili, dostikrat spodtika. Poslušajte! kaj pri zanemarjenih slovenskih šolah nemškutarija premore! Ni dolgo, kar smo to le povabilo v roke dobili:

„Sr. Hochwollgeboren, dem Herrn, Herrn u. S. w. Bessisser das Hrschft N. — Richtar und Burgarmaister, erklärt, De v četertek, tuje ta 6. tejga Mejsca prideta v Kralevz za meje vgenit in Melnike postavit Jest mislim ob anih devetih al desetih bomo že tam. O. am 3. Marz 1851. Gehorsamster Fr. G.“

To je sad naših šol, de se v njih noben jezik ne naučí! Pa čudno je, de še zvedeni in učeni gospodje ne nehajo od prida tako osnovanih ljudskih šol vùn in vùn trobiti! Strašna slepota! —

Novičar iz mnogih krajev.

Konec tega mesca se bojo cesar na Horvaško podali. — Po ukazu cesarjevim se mora vsak častnik (oficir) o enim letu jezik svojiga regimenta naučiti; konec leta se morajo cesarju gotove spričbe v tem predložiti. — Novinci (rekruti) pri pešnih regimentih se po novim ukazu vojaškiga ministerstva prihodnjič ne smejo več domú pušati, dokler niso popolnama izurjeni v vojaških rečéh. — Sliši se, da se bo število vojakov začasno pri vsaki kompaníi tako pomanjšalo, da bo kompanija povsod le iz 60 mož obstala, na Laškim pa iz 100 mož. — C. k. minister denarstva je razglasil v Dunajskim vradnim listu račún dohodkov in stroškov celiga našiga cesarstva o preteklim letu 1850. Vsi dohodki na davkih, rednih in izrednih odrajtvilih i. t. d. skupej so znesli to leto 191 milijonov 296.457 gold.; — tedaj za 41 milij. 679.325 gold. več, kakor v letu 1849. Stroški za poplačevanje deržavniga dolgá, za cesarski dvor in za potrebe vsih ministerstev so znesli 268 milj. 458.080 gold. Med temi je bilo izdano za redne stroške 176 milj. 304.722 gold., za izredne pa 92 milij. 153.358 gold.; tedaj so redni stroški memo leta 1849 za 17 milj. 658.629 gold. poskočili. neredni pa se za 38 milij. 668.597 gold. pomanjšali. Skupej so se stroški ponižali za 22 milij. 9068 gold. Ako se primerijo vsi dohodki z vsimi stroški, se vidi, da so v letu 1850 stroški za 77 milij. 161.623 gold. presegli dohodke. Ministerstvo vojaštva in ministerstvo kupčijstva in cesarskih zidarij (za železnice i. t. d.) ste imele nar več stroškov; ministerstvo vojaštva 124 milj. 87623 gold. ministerstvo kupčijstva pa za 28 milij. 777.157 gold. — Nemške zadéve so mende še tam, kjer so o začetku bile. Pruska vlada se vsaki dan spreminja, kakor veter potegne. Kaj Angleška in Francoska vlada zastran vstopa celiga avstrijanskiga cesarstva v nemško zavezo mislite, se še nič prav ne vé. — Veči del v razstavo poslaniga avstrijanskiga blaga je že v Londonu; 4 velike poslopja so za to blago odločene; mizarji in tesarji, ki so nalaš zato iz Dunaja v London prišli, delajo v teh poslopjih priprave za razstavo blaga. — Na Rimskim se vsak dan več sliši od roparskih trum, ki se po deželi klatijo. — Iz mnogih krajev Ogerskiga se slišijo pritožbe zavolj pomnoženja divjačíne, ktera pomnožitev se zastanimu lovstvu pripisuje. Pri nas je ravno narobe. — Že so začeli novičarji od letašnjiga sončniga mraknjenja govoriti, ki bo 28. maliga serpana skorej po celim svetu vidljivo in zavolj dolziga terpeža enako tistimu, ki je v letu 1702 celo Evropo s silnim straham navdalo; gledé na temoto bo mraknjenje tako, kakoršno je bilo pred 9 leti. Začelo se bo 13 minut čez eno popoldne in jenjala bo 33 minut čez pet — terpelo bo tedej čez 4 ure; pri nas bo začetek 20 minut čez tri, konec bo 22 minut čez pet. Nemški časopisi prerokujejo, da bo taka tèma, da se bojo zvezde na nebu prikazale, živina bo ostermela, tiči vsi zbegani okoli letali, ribe se pa na dnu vodá podale, čbele v panjove pobegnile i. t. d. Človek, ki bi tega prikazka naprej ne zvedel, bo mislil, da se bliža sodnji dan. Potrebno bo tedej, da bojo duhovni gospodje in učitelji ljudstvo poprej v tem podučili. — G. knezoškof Lavatinski so na svilto dali „duhovsko-pastirski glas velke nesreče varvati ljube Slovence, v kterim z gorečo besedo svarijo pijančevanje s žganjem, ki se je jelo (kakor povsod) tudi na Štajarskim razširjevati.

Popravik.

V „premišljevanju porotnih sodb“ (list 14.) stojí, da je gosp. predsednik besede nemškiga zapisnika v Krajnji „ich wollte das Kind bei Seite schaffen“ takole prestavil: „V Krajnji si pa rêkla, da si mislila otroka umoriti.“ Čeravno je zatožena v Ljublj. poroti stanovitno tajila, da ona ni nikdar in nikjer od namena umora govorila, smo se vunder z lastnimi očmí prepričali, da v Krajnskim zapisniku večkrat zapisano stojí: „ich wollte das Kind umbringen.“ Gosp. predsednik je tedaj gledé na Krajnski nemški zapisnik prav govoril, ko je zatoženi namen umora oponosil.

Opomba

zastran „živinozdravništva.“

Pervi del živinozdravništva, to je, nauk podkovanja vprežne živine in ozdravljanja kopitnih bolezin je dokončan in je že vès v rokah g. naročnikov, razun tistih, ki živinozdravništvo po pošti dobivajo, kterim se bo poslednja pola in ena četert čez po pošti še le danes s pervo polo 4. dela živinozdravništva vred zato poslala, da se jim poštnína za omenjeno četert pôle prihrani, ki težo lista čez 1 lot preseže.

Gosp. naročniki, prejemši od g. dr. Strupita pisani „nauk spoznanja in ozdravljanja vunajnih in znotrajnih bolezin kónj, govéd, ovác, kóz, prešičev in psov,“ se bojo morebiti začudili na čêlu glavniga lista besede „četerti del živinozdravništva“ brati. To je pa takole:

Posamesne razdelke živinozravništva sva z g. dr. Strupitam tako v red djala, da sledíjo eden za drugim tako, kakor je eden druzimu v podlago in za dostojno razumnost potreben. Ker je podkovstvo, tako rekoč, poseben razdelk živinozdravništva, sva ga v pervo versto postavila. Sledeči 2. in 3. del bo učil poznanje živinskiga trupla in telesnih opravil. Ker pa so želje po nauku „bolezni ozdravljati“ tako splošne in očitne, sva preskočila tačas 2. in 3. del, in 4. del pred 2. in 3. izdajati začela. Po tem bo sledil 5. del, to je, nauk pri porodih domače živine, in po tem še le, ko bojo ti za vsakdanje potrebe važniši nauki končani, bojo sledili tisti deli, ki so zaostali, ki se pa s že na svitlo danimi vjemajo tako, da vsi skupej še le doveršijo živinozdravništvo popolnama.

Naj tedaj ta nerednost v izdajanju posamesnih razdelkov nikogar ne moti, ki si bo dal celo knjigo skup zvezati, ker po doveršenim celim delu bo imel nauke poredama.

Nadjamo se marveč, da bo tako izdajanje živinozdravništva g. naročnikam prav po volji, zato ker bojo po tem takim tiste nauke, ktere nar bolj potrebujejo, tudi narpoprej v roke dobili.

Na vprašanje, ktero smo od več strani prejeli: ali se še naročila na živinozdravništvo jemljejo, odgovorimo, da še. Vredništvo.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*